

Amicul Școlăii

Revistă pedagogică — culturală — socială.

Organul oficial al Revizoratului școlar, al Comitetului școlar județean și al Asociației învățătorilor din județul Alba.

Apare săptămânal sub îngrijirea Dlui Revizor școlar
MARIAN SASU.

Abonament :

120 lei pe an pentru membrii corpului didactic.
ar pentru comitele școlare și partic. 150 lei.
Redacția și Administrația la biroul Revizor-
ratului școlar — Aiud.

Inserțiuni și reclame

se publică după tarif. — Scrisori nefrancate nu
se primesc. — Manuscrisurile nu se înapoiază.

Un număr 3 lei.

† AUREL POP

Corpul didactic primar din acest județ iarăși a suferit o lovitură mare. În ziua de 19 Maiu a. c. a trecut adecă din viață, după un morb scurt dar greu, veteranul învățător *Aurel Pop* dela școala primară de stat din frunțașă comună *Teiuș*.

Învățătorul Aurel Pop moare la frumoasa vârstă de 60 ani, după ce și-a văzut împlinite aproape toate dorințele sale. În anul 1886, adecă acuma-s tocmai 40 ani, a fost numit învățător la școala primară română din *Aiud*, vestitul oraș șovinist maghiar de odinioară.

Când a venit aci, afară de un bătrân preot, n'a aflat nici-un cărturar român. Elementul românesc din acest oraș era compus numai din țărani săraci și incuți, cari erau incontinuu amenințați de pericolul desnaționalizării. Mizeria Românilor o vedeau și cele două instituțiuni foarte modeste și sărăcăcioase : o școală din grădele bulgărite cu pământ și acoperită cu paie, apoi o bisericuță din lemn; ambele la periferia de către apus a orașului.

Ajuns aci în situația această jalnică, tinerul învățător Aurel Pop n'a disperat. Cu increderea în Dzeu și în puterile sale s'a pus serios pe lucru. Și a muncit aci la noi în Aiud neintrerupt, cu mare dragoste și zel 28 ani incheiați între cele mai grele timpuri ale dominațiunii maghiare; având de altfel în cei zece ani din urmă ca colaborator pe regretatul protopop *Ioan Maior*, care a trecut la cele eterne cu câțiva ani înainte de aceasta.

Munca și ostenețele lui Aurel Pop, depuse pentru lumina-rea și desteptarea poporului, n'au fost zadarnice. Sămânța aruncată de el în școală și afară de școală a prins rând pe rând rădăcini și a adus roade însutite. În răstimpul celor 28 ani cât a

muncit în Aiud, Aurel Pop a crescut o generație întreagă de oameni harnici și cinștiți, iubitori de progres, cu simțul iubirii inflăcărate de legea și nația românească. Generația aceasta a format temelia cea puternică a elementului nostru românesc de aci pe care s'a putut clădi apoi în timpul din urmă atâtea opere mari și frumoase. În aceasta stă deci meritul cel mare al acestui harnic și inimos dascăl român al nostru.

Subsemnatul am cunoscut foarte bine pe Aurel Pop, fiindcă mi-a fost, timp de patru ani, cel dintâi învățător. Ca dascăl din vechia generație Aurel Pop ce-i drept n'avea multă învățătură, dar în schimb avea inimă mare și o deosebită dragoste de școală și copii. Era veșnic în mijlocul nostru, luând parte alături până și la jocurile noastre copilărești.

În școală ne învăța, pe lângă alte multe lucruri bune și folositoare, și multe cântări naționale și bisericești, fiindcă era acest dascăl și un vestit cântăreț. Pe noi școlarii ne ducea regulat în dumineci și sărbători la sf. biserică, unde cânta cu noi *catavasiile, laudele* precum și *toate cântările dela sf. liturgie*.

În biserică ne mai orânduia pe rând să spunem cu glas mare în mijlocul bisericii: „*Tatăl Nostru*” „*Cred într'unul*” și „*Apostolul*”.

Pentru Aurel Pop, cea mai mare sărbătoare era însă ziua examenului de fine de an. Aci îi plăcea lui să-și arate toată hărnicia și truda de peste an. Și era o adevărată zi de bucurie pentru părinți, văzând că copiii lor au învățat atâtea lucruri frumoase dela dascălul lor. Prin toate acestea Aurel Pop și-a câștigat iubirea și dragostea părinților, cari își trimeteau bucuros copii la *școală românească*, unde învățau să fie buni *creștini* și buni *români*. Ei, dar lucrul acesta nu era cam pe placul atotputernicilor zilei. Aceștia nu puteau suferi, ca în orașul acesta puternic unguresc să existe o școală valahă, unde învățătura nu se preda în limba lui Árpád. De aceea punând gând rău școlii românești, au căutat toate motivele, că să o închidă. Neputând obiectiona clădirea, căci prin anul 1893 în locul școlii vechi se ridicase un local de școală modern, zic, dușmanii noștri seculari să năpustesc cu furie asupra inimosului învățător Aurel Pop. Pe acesta, prin inspectorii școlari unguri, îl șicanează și persecutează încontinuu, motivând că nu face progres indestulitor în limba maghiară. Cel mai inversunat inspector ungur era un anumit *Dr. Berze Nagy János*. Acesta silește pe harnicul nostru învățător Aurel Pop, încă în deplină vigoare de a munci, să-și ceară pens ionarea.

A făcut-o, și s'a despărțit cu foarte mare greutate și jale de orașul nostru, unde a fost așa de tare simpatizat de către țărani i noștrii români.

În anul 1912 s'a retras deci la moșioara sa din Teiuș, comuna sa natală. Peste 6 ani, când a sunat goarma de desrobire națională, chemând la muncă pe toți cei apti, Aurel Pop din nou a intrat în brabda ogorului național. Cu mare insufletire a luat

conducerea unei clase dela școala primară din Teiuș. Aci apoi iarăși a muncit tot cu aceea dragoste și râvnă până către sfârșitul lunei Martie din anul acesta școlar, când simțindu-se deodată greu bolnav a trebuit să părăsească catedra.

După vre-o șase săptămâni de grea boală a închis ochii pe veci în noaptea de 19 a acestei luni, lăsând în mare jale nu numai pe venerabila sa soție și cei trei fii distinși ai săi dimpreună cu numeroasele sale rudenii, ci și pe toți cei ce l'au cunoscut.

Învățătorul Aurel Pop a putut muri liniștit, fiindcă și-a văzut opera bine terminată, iar soarta familiei sale deplin asigurată. A avut o înmormântare foarte frumoasă la care au participat între alții și doi distinși canonici din Blaj, cari au oficiat serviciul funebral și au cuvântat frumos despre el. În plânsetele rudelor și numeroșilor săi elevi a fost scoborit în groapa făcută în dreapta biserici românești din comuna sa natală. Odihnește în pace, bunul și neuitatul meu învățător. Revizor școlar, *Marian Sasu.*

Pe ce dă banii populația județului nostru!

Mai zilele trecute am cetit o statistică pe cât de ciudată, pe atât de dureroasă. Statistica aceasta trebuie să o cunoască și învățătorii noștri pentruca să poată arăta mai bine poporului relele ce rezultă din traiul nechibzuit din ziua de astăzi. Iată de ce e vorbă:

Județul Alba după recensământul populației din anul 1921 are 214.961 suflete și în anul 1925 *fabricile de spirt* au pus în vânzare 1,327.285 Hlgrade de *spirt*, iar cu căldările s'au fierit 19,833.68 Litri *rachiu*, care socotite cu un preț mijlociu de 60 Lei Hlgr. reprezintă suma de 80,827.680 Lei într'un an numai pe *spirt și pe rachiu*. Unde mai este apoi berea și vinul, ce s'au consumat?

Aceasta însă nu e destul, mai avem ceva, omul când bea mai trebuie să și fumeze. Tot în anul 1925 în județul Alba s'a vândut *tulun* în preț de 46,658.853 Lei, *hârtii de țigarete* de 6,494.850 Lei și *chibrite* în preț de 6.794.183 Lei; în total 59,947.886 Lei. Dacă ambele sume le adunăm, ne dă suma de 140,775 566 Lei la un popor de 214,961 suflete.

Cu aceste însă n'am terminat; tot în județul Alba în cursul anului 1925 s'a încassat impozit pe lux și cifra de afaceri Lei 8,356.894'56. Această sumă, adaogându-se la cea de mai înainte, vom avea: Lei 149,132.460. Fața de aceste dări așa zicând de bunăvoie, avem dările directe pe anul 1925, și anume: dare de pământ Lei 9,806.011'46; dare de casă Lei 2,303.375'42; dare după negoț Lei 12,619.294'20; dare după meserii Lei 1,850.475'69; dare după venite Lei 2,117.267; darea funcționarilor Lei 6,114.040'80. Total Lei 34,810.463'85.

Din aceste dări, afară de darea funcționarilor, care se incassează anticipative (înainte), sunt aproape jumătate neincassate, cu tot aparatul executorial. Vedeti ce sume mari se incasează

cu executor, și ce fără executor, de bună voie ! E mare deosebirea.

După aceste să vedem, ce dă Statul pentru toate Instituțiunile publice și pentru toți funcționarii inclusiv armata aflătoare în acest Județ. În anul 1925 conform bugetului este prevăzută suma de Lei 97,992.786.13.

Un om cuminte se îngrozește cetind aceste cifre și îi vine să nu mai creadă. Toată lumea se tânguie, că nu are bani. Dacă într'o comună le trebuie o biserică, unde locuitorii să laude pe Dumnezeu, trebuie să facă colecte. Dacă le trebuie să facă o școală, unde să se lumineze, trebuie să facă colecte, iar dacă legea le impune, locuitorii trimit fel de fel de deputațiuni dela Pretore până la Ministru, plângându-se că preotul, ba învățătorul vrea să le pună sărăcia după cap. Dacă le trebuie însă o crișmă comunală, onoratul Consiliu comunal ce frumos știe să motiveze hotărîrea, că „comuna fiind săracă, fără nici un izvor de câștig, *cu unanimitate* hotărăște să se zidească crișma comunală, cu atâtea și atâtea sute de mii Lei.....” Când cetim hotărîrile comitetului parohial în cauze bisericesti și școlare, tot cinstitul comitet, aproape tot aceleași persoane hotărăsc de pildă pentru ca să se închidă cimiterul cu gard de nuiele, ca să nu între porcii : „având în vedere că în lada bisericeii nu sunt bani, iar poporul este sărac, închiderea cimiterului se amână pe mai târziu...” Foarte bine motivate. În cazul prim cu crișma comunală, dacă nu sunt bani, comuna, ia împrumut dela cutare bancă, sau dela cutare fabricant de spirt, cu condiția ca spirtul pentru comună să-l cumpere numai dela el. Pentru biserică și școală nu se află împrumut (!?)

Dacă drumurile și podurile ne sunt rele, nu le putem repara, că nu sunt bani, sau nu-i aprobat bugetul și trebuie să așteptăm cu anii, până când, trecătorii peste poduri cad în râu și peste drumuri nu pot trece cu carăle.

Am amintit la început, că în județ sunt 214,961 suflete ; fiecare suflet să contribuie *la an* numai cu prețul unei țigaretete Lei 1'50, cu prețul unei deți de rachiu Lei 3, cu prețul unei cutii de aprinjoare Lei 1'50, vom realiza la an un capital de Lei 6x214961 de Lei 2,289.766 și acest capital numai în 10 ani fără dobânzi va prezenta 12,897.660 Lei.

Ce nu s'ar putea face cu această sumă ? Dacă lumea însă s'ar abținea dela rachiu și fumat, multe miserii ar dispărea, atunci n'ar trebui să colectăm pentru spitalul Moșilor din Abrud, și nici școli nu ar sta cu ani de zile neisprăvite, ca de pildă liceul de stat „Mihai Viteazul” din Alba-Iulia, după doi ani încă n'a ajuns sub coperiș.

Dacă numai jumătate din sumele încassate pe rachiu și tăbac s'ar folosi spre scopuri filantropice, s'ar putea zidi în fiecare județ spitale, sanatorii, școli, biserici etc. fără colecte.

Atunci n'am putea vedea spitale și sanatorii fără medici, școli dărăpănate fără învățători și comune fără biserici.

Soarta funcționarilor ar fi mai de trăit, vaza lor s'ar ridica și

nu iar compătimi publicul, cum se întâmplă azi, pentru că un cerșitor la colț de stradă d. e. din Brașov căpătă zilnic mai mult, decât un funcționar cu 10—15 ani de serviciu și 8 clase liceale.

Cu multă durere în suflet mă gândesc, că ce va fi de noi, dacă starea aceasta de lucruri va dăinui și mai departe? E de datoria tuturor oamenilor noștri de bine ca să abată poporul dela prăpastia, pe a cărei povârniș a apucat.

„Unirea Poporului”

Cuvântarea funebrală

rostită de Dl revizor școlar Marian Sasu la înmormântarea învățătorului Aurel Pop dela școala primară de stat din Teiuș în ziua de 21 Maiu 1926.

Intristată adunare.

Iată-ne adunați în jurul groapei în care se va așeza peste câteva minute trupul rece și neinsuflit al aceluia, care a fost până alaltăieri *Aurel Pop*, veteranul învățător dela școala primară de stat din această localitate. Sunt deplin convins, că moartea lui, deși întâmplată la frumoasa vârstă de 60 ani, totuși lasă mari regrete în sufletele tuturor celor ce l'au cunoscut. O dovadă despre stima și considerația de care s'a bucurat el până ce a trăit în viață e și faptul de astăzi, că la moartea lui a alergat din toate părțile atâta lume bună și aleasă, ca să-l petreacă cu lacrimi în ochi și durere în suflet până la locul de unde numai este întoarcere.

Noi toți, cari stăm acum intristați în jurul mormântului lui, suntem uniți cu dânsul prin diverse raporturi, cari au creiat între noi și el aceea dragoste și intimitate deosebită pe urma căroră a avut loc atâtea și atâtea amintiri dragi și plăcute încât inima ni-se indiușează până la lacrimi, când vedem, că astăzi trebuie să întrerupem contactul cu el, care a fost izvorul atâtor binefaceri și bucurii ale noastre.

Înainte de a ne despărți de scumpul nostru mort se cuvine să mai reamintim pe o clipită baremi unele din momentele și trăsăturile lui caracteristice, cari l'au făcut iubit și stimat în ochii și inima noastră.

A fost adormitul în domnul un învățător harnic și inimos, care a muncit cu mare râvnă și zel în ogorul culturii noastre naționale. Munca lui asiduă și zelul lui cel mare au tăiat urme adânci, cari vor rămânea multă vreme drept mărturie de hărnicia lui de luminător și povătuitor al tinerimei.

Cele 35 serii de elevi ai săi printre cari cu mândrie mă înșiruiesc și eu, zic, își vor reaminti totdeauna cu drag de el și vor vorbi și copiilor lor despre calitățile lui alese de învățător român. Intre aceste calități cea mai mare și mai distinsă a fost însuflirea și dragostea deosebită de școala română și copiii, cari au fost încredințați conducerii lui.

Pe aceste calități frumoase nu le-a părăsit până în ceasul

ultim. În întreagă viața lungă de învățător a fost tiner cu sufletul, plin de dor de muncă și progres intru luminarea micilor copilași din școala primară. Faptul acesta a stors admirația tuturor, dându'l drept pildă de urmat tinerei generații de învățători din zilele noastre de astăzi.

O altă trăsătură specifică a lui a fost apoi naționalismul lui inflăcărat pe care l'a știut infiltra în sufletul elevilor săi încă și în cele mai grele timpuri, când era învățător confesional român în Aiudul șovinist maghiar de odinioară.

Cu câtă duiosie nu mi-aduc eu aminte de învățăturile lui frumoase și de povețele lui bune în care picura zi de zi suflet din sufletul lui mare și nobil, împodobit și cu alte multe însușiri bune sufletești prin care s'a făcut simpatic tuturor.

Iubitul meu învățător! În fața mormântului tău fac declarația solemnă, că după bunul Dzeu numai ție am de ați mulțumi, ceea ce sunt eu astăzi. Tu mi-ai deschis ochii minții și mi-ai arătat mai întâi adevărata cale, prin care mi-am putut croi situația cinstită de astăzi. Tot așa ca mine, trebuie să spună — și spun — atâtea și a'ătea sute și mii de elevi ai tăi, cari toți împreună cu mine îți vom rămânea în toată viața noastră recunoscători și mulțumitori. Noi te vom păstra cu drag în inimile noastre ca pe cel mai scump odor al nostru.

Mari și neprețioase servicii ai făcut bisericii și poporului nostru românesc din Aiud și Teiuș, dragul meu învățător și iubitul nostru coleg. Tu ți-ai înscris cu litere de aur numele în istoria școlărilor noastre primare din aceste localități însemnate. Prin aceasta ai ridicat mult și prestigiul tagmei noastre învățăto-rești la care ai ținut cu atâta fală și mândrie, dându-ne pildă tuturor cum trebuie să se respecte și valideze învățătorul român, care trebuie să fie modelul intrupat al cinstei și vârtuții omenești.

De aceea dinpreună cu ai tăi iubiți: soție venerabilă și fii distinși te deplângem și noi cei dela administrația școlară precum și colegii tăi iubiți dela școala ta și colegii învățători din acest județ, cari toți ne plecăm astăzi plini de durere înaintea mormântului tău și regretăm sincer, că te-ai rupt din șirul nostru. Doriam să te avem mereu în mijlocul nostru așa bătrân, simpatic și cuminte ca să ne dai povețe, indemnuri bune și folositoare.

Bunul Dzeu însă alt fel a rânduit. Tu însă bătrânule învățător să dormi liniștit în pace tiind că ți-ai făcut datoria cu vârf. Tu ai dat neamului tău iubit o mulțime de suflete alese și oțelite, cari vor ști să înfrunte cu tărie și curagiu toate năcazurile, toate primejdiile și toate ispitele cu cari e împreună viața această mizerabilă de pe pământ. Aceasta e cea mai frumoasă și mai prețioasă comoară pe care o poate lasă cândva un om muritor ur mașilor săi. Și acum rămas bun învățătorile bune rămas bun coleg iubit; fieți țărâna ușoară, iar memoria ta binecuvântată, în veci, amin.

Proiect de statute

pentru „Fondul de înmormântare al învățătorilor din județul Alba”.

Art. 1. Scopul.

Se înființează „Fondul de înmormântare al învățătorilor din județul Alba” cu scopul de a veni imediat în ajutorul urmașilor membrilor decedați, prin cotizațiile membrilor rămași în viață.

Art. 2. Cine poate fi membru ?

Membrii pot fi: Toți membrii corpului didactic primar activi și neactivi de ambele sexe, precum și soțiile respective soțiilor lor, apoi vădulele de învățători cu aprobarea adunării generale pot fi admisi ca membri și profesorii dela școlile secundare din acest județ împreună cu soțiile lor, eventual chiar și învățătorii din județele limitrofe. Asupra admiterii hotărăște comitetul Asociației județene sub a cărei conducere va sta acest fond de înmormântare.

Art. 3. Condițiunile de admitere.

Condițiunile de admitere sunt următoarele: 1. Probarea vârstei ce fiecare are. 2. Plata cotizației pentru fondul inițial după vârsta fiecăruia, dupăcum se specifică mai jos:

Până la vârsta de 25 ani	.	.	20	Lei
„ ” ” 35 ”	.	.	30	”
„ ” ” 45 ”	.	.	40	”
„ ” ” 55 ”	.	.	60	”
„ ” ” 60 ”	.	.	80	”

Peste vârsta de 60 ani 100 Lei.

Penzionarii și vădulele de învățători se admit ca membri cu o cotizație de 1% din penziunea lor pe o lună. 3. Solvirea unei cotizații de regie care se fixează în fiecare an și care în prezent e de 10 lei. 4. Fiecare membru trebuie să plătească odată cu admiterea lui 3 cotizații ca depozit pentru înmormântare. În urma fiecărui caz de moarte a unui membru, urmează a se completa acest depozit, așa că cele trei cotizații să rămână disponibile în orice moment pentru achitare.

Art. 4. Inceputul dreptului de membru.

Fiecare membru, după îndeplinirea condițiilor arătate în art. 3, trece imediat în posesiunea drepturilor sale de membru. Membrii cari plătesc 1% din pensiuie trec în posesiunea drepturilor de membru, după un termen de un an dela înscriere.

Art. 5. Incetarea dreptului de membru.

Acesta încetează odată cu decedarea membrului, prin ieșirea de bună voie sau prin epuizarea celor 3 cotizații depuse la înscriere, și necompletate în urmă la două somări în scris. Cotizațiile fondului inițial indicate la art. 3, nu se restituie în nici un caz.

Art. 6. Drepturile și datoriile membrilor.

La decedarea unui membru aceea persoană, care e chemată de a îngriji pentru înmormântare, are dreptul la o cotizație de înmormântare. Pentru membrii cari au plătit 1% din pensiuie se va plăti numai 20% din cotizația convenită celorlalți membri. Cotizația trebuie să i se achite fără de cea mai mică întârziere

și este egală cu numărul membrilor înmulțită cu cotizația respectivă a membrilor aflați înscrși la acea dată. Fiecare membru obține un bilet de membru care se retrage cu ocazia achitării cotizației pentru înmormântări. Prezentarea unei adeverințe despre decesul unui membru e obligatorie. Fiecare membru e obligat de a achita în termen de o lună, în urma înștiințării, cotizația convenită pentru înmormântarea membrilor decedați, precum și de a achita cota de regie până la 15 Ianuarie a fiecărui an. Fondul de înmormântare nu se poate amaneta, nici nu poate fi sechestrat.

Art. 7. Venituri și capital.

Veniturile se compun din: 1. Cotizațiile de admitere și procentele ce rezultă; 2. Donațiuni; 3. Cotizațiile de regie. Cotizațiile de admitere precum și donațiunile formează adevăratul fond pentru înmormântări. Acesta servește pentru achitarea cotizațiilor pentru înmormântări și se completează prin cotizațiile membrilor cu ocazia fiecărui caz de deces.

Art. 8. Administrarea fondului.

Acest fond stă sub conducerea comitetului. Asociație corpului didactic primar din județul Alba și sub controlul cenzorilor acestei societăți. Revizorul școlar va exercita dreptul de cenzor suprem al acestui fond.

Art. 9. Dizolvarea fondului.

Dacă numărul membrilor va scăde astfel că fondul nu-și va mai putea îndeplini scopul, comitetul Asociației respective va decide dizolvarea lui, iar capitalul se va împărți între membrii rămași, în raport cu plățile făcute de fiecare, în tot intervalul de timp cât au fost membri.

Proiectul de statute aci prezentat e întocmit după Regulamentul Fondului de înmormântare al „Asociației regionale a corpului didactic primar din Moldova de sus”. Dacă s'ar face membrii toți învățătorii (afară de soțiile lor) din județul nostru atunci după tabela din Art. 3. al statutelor am aduna un fond inițial de 45000 Lei, iar cotizația totală în caz de deces s'ar ridica la suma de 15000 Lei.

Fondul din cestiune s'ar putea înjgheba și în felul acela, că fiecare membru să plătească odată pentru totdeauna o anumită cotă din care să se formeze capitalul de lipsă din al cărui dobândă să se poată plăti speșele de înmormântare. Suntem în județ 400 de învățători: dacă am solvi fiecare cota de 250 lei am aduna 100,000 Lei. Capitalul acesta pus la dobândă cu 20% ar aduce anual 20,000 lei cu cari am putea achita cel puțin 2 decese. În cazul când n'ar fi decese, dobânda aceasta s'ar adaoga capitalului, iar în cazul, că ar fi mai multe decese atunci s'ar mai putea înjgheba o mică colectă prin membrii ca să se completeze sumele convenite familiei morțului.

După cele amintite de mine până aci rog cu insistență pe toți colegii, ca să se pronunțe de grabă asupra acestei chestiuni importante, care nu mai poate rămânea nerozolvită. *Marian Sasu.*